

Innst. S. nr. 246

(2002–2003)

Innstilling til Stortinget fra sosialkomiteen

Dokument nr. 8:104 (2002-2003)

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Sigbjørn Molvik og Inga Marte Thorkildsen om tiltak for de bostedsløse

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Det fremmes i dokumentet følgende forslag:

1. Stortinget ber Regjeringen fremme nødvendige lovendringer, slik at kommunene får en plikt til å finne bolig til personer som ikke har eget sted å bo, når de kommer ut fra fengsel eller institusjon.
2. Stortinget ber Regjeringen fremme endring i lov om sosiale tjenester § 3-4 *Boliger til vanskeligstilte*, hvor det klargjøres at sosialtjenesten har en plikt til å skaffe folk et varig boligtilbud.
3. Stortinget ber Regjeringen utarbeide kvalitetskrav til midlertidige overnattingssteder som kommunen henviser bostedsløse til etter lov om sosiale tjenester § 3-4 *Boliger til vanskeligstilte*."

Forslagsstillerne viser til at i Regjeringen i St.meld. nr. 50 (1998-1999) stadfestet at det ikke er akseptabelt at en stor gruppe mennesker er bostedsløse. Det framholdes at i 1997 ble antallet bostedsløse beregnet til i overkant av 6 200 personer, og at 23 prosent av alle bostedsløse bor på institusjon eller i fengsel. Det uttales at hospits ofte blir det eneste botilbudet de som kommer ut fra institusjon eller fengsel, får. Forslagsstillerne mener det er et stort problem at mange rusmiddelmissbrukere blir sendt til hospits når de kommer ut fra institusjonene, fordi miljøene rundt hospitsene ofte er det miljøet rusmiddelmissbrukerne forsøker å komme vekk fra.

Etter forslagsstillernes mening gir ikke ordlyden i sosialtjenesteloven sosialtjenesten plikt til å skaffe per-

soner et varig boligtilbud, idet den gir kommunene anledning til å benytte hospits som et boligtilbud. Forslagsstillerne vil derfor anmode Stortinget om å be Regjeringen fremme forslag om endring av lov om sosiale tjenester § 3-4 *Boliger til vanskeligstilte*, hvor det klargjøres at sosialtjenesten har en plikt til å skaffe folk et varig boligtilbud.

Forslagsstillerne erkjenner at det vil ta tid å få alle som bor på hospits, over i en varig boligtilværelse, og mener derfor at en må ha et regelverk som sikrer en viss standard på døgnovernatting på hospitsene, siden standarden ved dagens hospits er svært varierende. Forslagsstillerne er kjent med at det er sendt ut nye retningslinjer for kvalitet i private hospits på høring, men mener det må forskriftsfestes kvalitetskrav til hospits som brukes til midlertidig overnatting inntil det er bygget nok varige boliger.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Bjarne Håkon Hanssen, Britt Hildeng, Asmund Kristoffersen og Gunn Olsen, fra Høyre, Beate Heieren Hundhammer, Bent Høie og Elisabeth Røbekk Nørve, fra Fremskrittspartiet, lederen John I. Alvheim og Harald T. Nesvik, fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo og Sigbjørn Molvik, fra Kristelig Folkeparti, Åse Gunhild Woie Duesund og Per Steinar Osmundnes, og fra Senterpartiet, Ola D. Gløtvold, støtter forslagsstillerne intensjon om å avhjelpe bostedsløshet og deler forslagsstillerne bekymring for at personer som er løslatt fra fengsel eller har avsluttet et institusjonsopphold, ofte blir henvist til hospits som en midlertidig løsning. Det vises til brev av 16. mai 2003 til komiteen fra sosialministeren hvor det blir redegjort for at etter lov om sosiale tjenester har kommunene ansvar for botilbudet for to ulike grupper:

"Etter § 4-5 er sosialtjenesten forpliktet til å finne midlertidig husvære for dem som ikke klarer det selv. Etter § 3-4 skal sosialtjenesten medvirke til å skaffe bolig til personer som ikke selv kan ivareta sine interesser på boligmarkedet."

For å bedre situasjonen for bostedsløse fremmer forslagsstillerne tre forslag. Kommunene skal få en plikt til å finne en bolig til personer som ikke har egnet sted å bo når de kommer ut fra fengsel eller institusjon. Videre foreslås det at lov om sosiale tjenester § 3-4 *Boliger til vanskeligstilte* klargjøres slik at sosialtjenesten har en plikt til å skaffe folk et varig boligtilbud. I tillegg foreslås det at Regjeringen utarbeider kvalitetskrav til midlertidige overnattingssteder som kommunen henviser bostedsløse til etter lov om sosiale tjenester § 3-4.

Komiteen foreslår at dokumentet vedlegges protokollen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, kan ikke støtte forslaget om å pålegge kommunene en plikt til å skaffe varig botilbud for bostedsløse. Dagens lovgivning sikrer den enkelte rett til midlertidig husvære dersom man ikke selv kan skaffe dette, og gir kommunen et generelt ansvar for å medvirke til å skaffe boliger til vanskeligstilte. Forslaget om at kommunen skal ha plikt til å skaffe den enkelte et varig botilbud, er en betydelig utvidelse av kommunens ansvar. Videre vil flertallet vise til at den nasjonale planen for å bekjempe bostedsløshet vil fremlegges i høstsesjonen 2003 som en del av en stortingsmelding om boligpolitikken. Flertallet vil også vise til at stortingsmeldingen om boligpolitikk som Regjeringen har varslet, vil bli lagt frem høsten 2003. Når det gjelder krav til Regjeringen om utarbeidelse av kvalitetskrav, viser flertallet til at Sosialdepartementet har sendt ut et rundskriv om kvalitetskrav til midlertidig husvære etter lovens § 4-5, som er den paragrafen sosialministeren forutsetter er ment i forslagets punkt tre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet deler forslagsstillerens syn på at det både er uheldig og uverdigg at de som er bostedsløse, ikke kan få et tilfredsstillende botilbud, men i stor grad er henviset til gata eller dårlige hospitsløsninger. Spesielt håpløst blir dette når personer som kommer ut fra institusjon eller fengsel, og som skal være inne i en positiv rehabilitering, blir plassert på hospits og i miljøer som lett fører til tilbakefall og nye store sosiale problemer.

Disse medlemmer vil vise til at mange lokale folkevalgte har et sterkt engasjement for en bedre oppfølging av de mest vanskeligstilte, og at det også gjøres en god jobb ved mange sosialkontor. Problemet er at mange kommuner dessverre må kutte i både stillinger og tiltak de egentlig ønsker å opprettholde og videreutvikle, på grunn av for dårlige økonomiske rammevilkår. Disse medlemmer mener derfor at det viktigste som nå må gjøres, er å sikre kommunene en

økonomi som gir samsvar mellom oppgaver og midler til å løse disse oppgavene.

Disse medlemmer er opptatt av at både kommunenøkonomien og Husbankens rammer og muligheter må styrkes slik at det kan drives en sosial boligbygging og en boligpolitikk der også boveiledning og andre sosialpolitiske oppfølgingstiltak kan bidra til en bo- og rehabiliteringspolitikk som er tjenlig.

Disse medlemmer mener at Regjeringens varslede stortingsmelding om boligpolitikken må inneholde konkrete forslag til finansiering av boligtilbud for de bostedsløse og andre vanskeligstilte når det gjelder boforhold og økonomi. Dessuten må "Prosjekt bostedsløs" utvides.

Disse medlemmer viser til at de hospitstilbudene som i dag finnes, er av svært varierende kvalitet, og støtter derfor forslaget om at Regjeringen utarbeider kvalitetskrav til midlertidige overnattingssteder som kommunene henviser bostedsløse til etter lov om sosiale tjenester.

Disse medlemmer vil påpeke at hovedmålet for en god boligpolitikk skal være å sikre alle en god bolig i et godt bomiljø. Bostedsløse har svært sammensatte problemer. Disse medlemmer mener derfor at det må settes inn mange ulike tiltak. Det er ikke mulig å løse problemene for bostedsløse med enkle løsninger og enkeltstående tiltak.

Disse medlemmer vil vise til de forslag som ble fremmet i Dokument nr. 8:141 (2001-2002) og Innst. S. nr. 95 (2001-2002). Disse medlemmer vil bemerke at det her ble foreslått en rekke konkrete boligtiltak for ungdom og vanskeligstilte. Blant annet ble det foreslått at hospits som boform skal opphøre, og at de ressursene som i dag brukes på dette, i stedet skal brukes til gode boligløsninger og boligsosial oppfølging. Videre ble det foreslått at det skal bygges langt flere lavinnskuddsboliger og utleieboliger for ungdom og tiltak for å stimulere til bygging/kjøp av flere boliger til vanskeligstilte enkeltpersoner og grupper. Det ble også foreslått en markant forbedring av bostøtteordningene.

Disse medlemmer mener at særlig Husbanken må være en drivkraft i dette arbeidet. Låneordningene i Husbanken må derfor forbedres og fornyes. Det er viktig at Husbankens tilskudd økes til uleieboliger og lavinnskuddsboliger, og at kommunene stimuleres til slik bygging med faste statlige tilskudd. Disse medlemmer er kjent med at Regjeringen skal legge fram en boligmelding i høst, og forventer at Regjeringen der vil fremme konkrete tiltak for å bedre situasjonen for bostedsløse på boligmarkedet. Disse medlemmer viser også til behandlingen av St.meld. nr. 6 (2002-2003) der det i Innst. S. nr. 18 (2002-2003) bl.a. ble truffet følgende flertallsvedtak:

"Stortinget ber Regjeringen utrede hvordan Husbankens ordninger kan omfatte et boligprogram for rusmiddelmissbrukere, og om det kan utvikles en støtteordning for kommuner og frivillige organisasjoner til delvis dekning av kostnadene ved boligsosial oppfølging i løpet av 2004."

Disse medlemmer vil understreke at et brukbart boligtilbud bare kan etableres dersom det er muligheter for boligoppfølging, botrening og bemanning i tilstrekkelig omfang. Dette er vesentlig for å sikre kvaliteten i boligtilbudet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen i kommuneproposisjonen for 2004 har foreslått den kraftigste veksten i kommuneøkonomien på mange år. Det er også foreslått en betydelig økning i kommunenes frie inntekter, hvilket legger til rette for økt kommunalt handlingsrom. Disse medlemmer vil videre peke på at Husbanken har fått mer midler både til bostøtte, boligtilskudd og låneramme. Det er også foreslått økte ressurser til oppfølging og veiledning av kommunene i boligsosialt arbeid. Disse medlemmer er fornøyd med at Regjeringen har bedt Husbanken om å gi kampen mot bostedsløshet topp prioritet innenfor de rammer man har til disposisjon.

Disse medlemmer vil videre påpeke at boligtilskuddet fra Husbanken er det høyeste noensinne, og at dette er gitt en innretning som prioriterer de mest vanskeligstilte. Løpetiden for lån er også utvidet fra 30 til 50 år, hvilket reduserer kommunens lånekostnader og legger til rette for lavere husleier.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at en trygg og god bolig er helt fundamental for folks muligheter til å utvikle seg og til å leve et godt liv; derfor er retten til bolig nedfelt som en menneskerett. NOU 2002:2 viser til at det fins minst 6 200 bostedsløse her i landet, hvorav om lag en fjerdedel bor på hospits og om lag en fjerdedel bor i fengsel eller på institusjon. De øvrige bor enten for kortere eller lengre tid hos venner eller på gata. Det er etter disse medlemmers oppfatning uverdige at kommunene fremdeles henviser både folk som kommer fra avrusning, og andre til døgnovernatting på hospits. Disse medlemmer viser til at kommunen har ansvaret for å føre en boligpolitikk som når de nasjonale målsetningene om at alle skal kunne disponere en god bolig i et godt bomiljø. Som en naturlig del av dette ligger det å skaffe alle en varig bolig og ikke en plass på hospits.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa fremme nødvendige lovendringer slik at kommunene får en plikt til å sørge for bolig til personer som ikke har egnet sted å bo når de kommer ut fra fengsel eller institusjon."

"Stortinget ber Regjeringa i den varslede boligmeldinga komme tilbake med en vurdering av om kommunene skal få ansvar for å skaffe bostedsløse varig bolig."

Disse medlemmer mener en nasjonal plan for å bekjempe bostedsløshet inngår som naturlig del av den helhetlige boligpolitikken, og ber om at departementet

kommer tilbake med en slik plan i forbindelse med den varslede boligmeldinga høsten 2003.

Disse medlemmer erkjenner at det vil kunne ta tid å få alle som bor på hospits over i en varig bolig, og mener derfor at det er nødvendig med et regelverk som sikrer en viss standard på døgnovernatting på hospitene med bakgrunn i at standarden på dagens hospitser er svært varierende.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet er kjent med at det er sendt ut nye retningslinjer for kvalitet i private hospitser. Disse medlemmer mener at dette ikke er tilstrekkelig, men at det må forskriftsfestes kvalitetskrav til hospitser som brukes til midlertidig overnatting inntil det er bygget nok varige boliger.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa utarbeide kvalitetskrav til midlertidige overnattingssteder som kommunen henviser bostedsløse til etter lov om sosiale tjenester."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringa utarbeide kvalitetskrav til midlertidige overnattingssteder som kommunen henviser bostedsløse til etter lov om sosiale tjenester.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringa fremme nødvendige lovendringer slik at kommunene får en plikt til å sørge for bolig til personer som ikke har egnet sted å bo når de kommer ut fra fengsel eller institusjon.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringa i den varslede boligmeldinga komme tilbake med en vurdering av om kommunene skal få ansvar for å skaffe bostedsløse varig bolig.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:104 (2002-2003) - forslag fra stortingsrepresentantene Heikki Holmås, Sigbjørn Molvik og Inga Marte Thorkildsen om tiltak for de bostedsløse - vedlegges protokollen.

Oslo, i sosialkomiteen, den 5. juni 2003

John I. Alvheim
leder

Beate Heieren Hundhammer
ordfører

